De skånska landskapens historiska och arkeologiska förening

Utflykt söndagen den 2 september 2018

Utflyktsguide

Äldre karta över Halland från 1700-talet.

Halländsk bonde, 1715.

Ale utflykt med buss till Halmstad och södra Halland

Söndagen den 2 september 2018

Ciceroner:	Lena Bjuggner, Anders Håkansson, Anders Persson och Erik Rosengren
Program	
Prick 08.30	Start från Lund (Godsexpeditionen vid Clemenstorget)
	Under färden till Halmstad kommer ciceronerna att berätta om södra Hallands både äldre och nyare historia med koppling till kulturlandskapet och platserna vi ser. Vi gör naturligtvis också anhalter enligt följande plan:
Ca 09.45	Ankomst Laholm. Kaffe och beskådande av den medeltida borgruinen Lagaholm och intilliggande kraftverk från 1932.
Ca 11.00	Ankomst Påarps järnåldersgravfält. Det är ett av Hallands mer anmärkningsvärda gravfält i mycket kustnära läge.
Ca 12.00	Lunch i centrala Halmstad
Ca 13.00	Stadsvandring i Halmstad guidad av Lena Bjuggner, antikvarie, och Erik Rosengren , ku1turmiljöchef - två experter från Kulturmiljö Halland. Vi får information om Halmstads historia från äldsta tid till nutid.
Ca 14.45	Besök av platsen där det allra äldsta Halmstad var beläget
Ca 16.00	Skummeslövs kyrka och Skottorps slott. Gert Jeppsson berättar historien om de allra tidigaste medlemmarna av ätten Brahe. Kaffe.
Ca 18.00	Ankomst Lund

Halland

Län, landskap, kommuner och kommunikationer

Lagaholm

Lagaholm är en slottsruin i Laholm, som ligger invid den plats där kraftverket byggt 1932 idag ligger. I Laholm fanns tidigt ett befäst hus som redan år 1231 blev benämnt i den danske Kung Valdemars jordebok. Det befäster Laholm som den äldsta staden i Halland. Syftet med borgens läge på sin holme mitt i Lagan var främst att kontrollera kommunikationerna på Lagan, landtrafiken mellan Helsingborg och Oslo samt handelsstigarna från inlandet. En styresman stationerades på plats som även var stadens högste ämbetsman. Fästningen var omgiven av en ringmur och innanför den låg en borggård med flera byggnader. Huvudbyggnaden var ett högt torn.

Modell av Lagaholms slott som det såg ut på 1640-talet. Med artilleriets utveckling blev Lagaholms slott snabbt omodernt. Karl XI beordrade därför bönderna i trakten att riva slottet år 1675.

Påarps gravfält

Påarps gravfält i Trönninge socken i Halmstads kommun är Hallands största gravfält. Det är beläget på ett klapperstensfält invid Laholmsbukten omkring 2,5 kilometer sydväst om Trönninge, nära Gullbranna. Gravfältet omfattar omkring 200 gravrösen och 50 stensättningar, några försedda med kantkedjor. Det största röset benämns Sänke hög och är 30 meter i diameter och två meter hög. Några mer omfattande utgrävningar har inte företagits på gravfältet, men genom fynd (bland annat lerkärl) och iakttagelser kan det dateras till äldre järnåldern.

Halmstad

Halmstads stads historia

Första gången vi möter namnet Halmstad är på 1200-talet, då kungsgården Halmstad låg i nu varande Övraby socken, mellan Nissan och stadsdelen Kärleken. Hur namnet ska tolkas är omtvistat, men en trolig förklaring är ”stället där det växer vass (halm) ” - eftersom Halmstads ankarplats den gången låg nära Nissans nedersta fors vid Slottsmöllan. Under 1300-talet flyttades staden närmare Nissans mynning, till det nuvarande läget, vilket innebar att byn Brooktorp införlivades med staden. Förleden Brook betyder bäck och det ger en vink om att terrängen var låglänt och fuktig. Därefter kallades den gamla staden Övraby, alltså den övre staden. I dag finns bara Övraby kyrkoruin kvar ovan jord.

Under Kalmarunionen på 1400-talet blev Halmstad en strategisk mötesplats för de tre nordiska rikena. Stadslivet blomstrade. Arkeologerna har hittat en stor mängd föremål från den här tiden. Även den imponerande Sankt Nikolai kyrka byggdes då.

Det rätvinkliga gatunätet i innerstaden tillkom under 1600-talet, då staden även befästes och slottet anlades. Ändå var Halmstad fortfarande en förhållandevis liten stad.

1800-talets stora samhällsförändringar kan i Halmstad, liksom i andra städer, avläsas i bebyggelsen. Det här var den offentliga sektorns första expansionsfas, då skolor, rådhus och sjukhus, brandstation och fattighus byggdes. En viktig motor var det nya produktionssystemet - industrialismen. Det äldsta industriområdet låg vid Nissans östra strand. I dag återstår endast före detta Östra bryggeriet (nu kommunal musikskola) och spridda rester av Nordiska filt.

Det ekonomiska uppsvinget i slutet av 1800- talet banade väg för en helt ny, representativ stadsdel - Östra Förstaden - som innehåller de flesta av den oscarianska epokens kännetecken: breda trädplanterade boulevarder, imponerande fasadarkitektur i samtidens nystilar samt prestigefyllda institutioner som järnvägsstation, riksbank och tingshus.

Halmstad är residensstad och till invånarantalet Hallands största stad. Stora ytterområden har tillkommit under 1900-talet.

Källa: Sevärt i Halland – Vägvisare till natur, kultur och filuftsliv
Utgiven 1997 av Hallands länsmuseer och Förlaget Utsikten

Skummeslövs kyrka

Kyrkan är en av Hallands äldsta kyrkor och ligger på ett gammalt fornminnes- och kultområde. Här finns spår av kontinuerlig bebyggelse från stenåldern, bronsåldern, järnåldern och vikingatiden och missionstiden på 800-talet.

Skummeslövs kyrka är en vitrappad stenkyrka i romansk stil där de äldsta delarna är från 1100-talet. Kyrkan består av långhus med kor och rundad avslutning, absid, i öster. I väster finns ett kyrktorn i hela kyrkans bredd med överdel i trä samt åttakantig lanternin.

Alla gravkamrarna under kyrkans golv finns kvar. Känt till namnet är den danska ätten Brahes gravkammare med en bevarad gravsten med så kallad munktext från 1416. Släkten Brahe ägde herrgården Rännenäs.

Skottorps slott

Skottorps Slott, är Sveriges bäst bevarade Empireslott. Mest berömt för att Karl XI gifte sig här den 6 maj 1680 med Ulrika Eleonora av Danmark, ett äktenskap som tydligen var väldigt lyckligt.